

Colofon Valkhofnieuws

VALKHOF

Valkhofnieuws: Verschijnt 4 x per jaar
 is een uitgave van de VERENIGING
 Valkhofvereniging

Redactieadres: ISSN-nr: 1382-3760
 Valkhofnieuws Postbus
 1390 6501 BJ
 Nijmegen

Artikelen: Aanleveren - indien mogelijk - op diskette (Word)
 De redactie kan artikelen inkorten of niet plaatsen

Redactieleden: Paul M.J. Hoos, Maurice Vollebregt (hfd.red.)

Valkhofvereniging

Lidmaatschap: Postbus 1390

Contributies: €15,- voor het verenigingsjaar 2002
 Postbank 44.38.363
 t.n.v. Valkhofvereniging Nijmegen

Bestuursleden: Voorzitter: E.F.M. Boshouwers
 Secretaris: M.A.P. Vollebregt Vice-
 voorzitter: [F.G.A.J.M. Geertsen](#)
 Penningmeester: H.A.P. Linssen
 Algemeen: J.A.M. de Groot

Valkhofkapel: Kosteloze openstelling van 1 april tot 1 oktober op
 Woensdag- en zondagmiddagen van 14:00 tot 16:00 uur
 Conservator drs E.F.M. Boshouwers - tel.: 024 - 3232587
 Groenewoudseweg 49 6524 TP Nijmegen

Internetadres: www.valkhof.nl

© NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN VERMENIGVULDIGD EN/OF OPENBAAR GEMAAKT WORDEN
 D.M.V. DRUK, FOTOKOPIE, MICROFILM OF OP WELKE WIJZE DAN OOK, ZONDER VOORAFGAANDE
 TOESTEMMING VAN DE REDACTIE VAN VALKHOFNIEUWS

Door Maurice Vollebregt

Vanaf de Valkhofheuvel is uitstekend te zien hoe Nijmegen aan de overzijde van de Waal langzaam maar zeker wordt uitgebreid. Toch is bewust gekozen voor een andere aanpak dan bijvoorbeeld Arnhem-Zuid. Lent en Oosterhout worden flink uitgebreid maar behouden een relatief dorpse opzet. En dat laatste is maar goed ook. Het weidse Betuwse polderlandschap heeft een ander karakter dan het eeuwenoude, dichte Nijmeegse stadscentrum op de markante stuwwal. De brede rivier met haar schilderachtige uiterwaarden en toekomstige hoogwatergeul vormt de natuurlijke afscheiding tussen deze twee werelden. Eenheid in verscheidenheid... het Valkhof wordt ongeveer het nieuwe middelpunt van de gemeente-plattegrond, maar handhaaft tevens haar eeuwenoude strategische positie aan de stadsrand!

Strategisch gepositioneerd of niet: vóór u ligt Valkhofnieuws 2002-2 met ook deze keer een interessant hoofdartikel. In 1570 wordt Anna van Oostenrijk in Nijmegen ontvangen, op doortocht naar haar aanstaande echtgenoot, de roemruchte Spaanse koning Philips II. De Hertog van Alva voert de regie. Natuurlijk verblijft zij met haar uitgebreide gevolg op de stoere Valkhofburcht. Het bezoek heeft Nijmegen zowel positieve als negatieve zaken opgeleverd. Martien Schenkels beschrijft de achtergronden van dit bijzondere staatsbezoek.

Als u op woensdag- of zondagmiddag in de gelegenheid bent om de Valkhofkapel te bezoeken, let u dan eens op de (verweerde) plafondschilderingen die op de gewelven in de omloop zijn aangebracht. Ze zijn in 1570 speciaal vervaardigd ter ere van het bezoek van Anna van Oostenrijk aan de burcht. Overigens zult u in de kapel

ook een nieuwe collectebus aantreffen, alsmede een nieuwe muziekinstallatie. Deze installatie is een gift van Philips Nijmegen, met dank aan ons bestuurslid en oudPhilips-medewerker Frans Geertsen. Een verslag van de overdracht op bladzijde 18 door Fer Boshouwers.

Op 24 april heeft onze voorjaars-ledenvergadering plaatsgevonden. Zowel de notulen als het secretariael jaarverslag 2001 zijn in dit nummer opgenomen. Helaas is ons ledenaantal in 2001 opnieuw (licht) gedaald; u kunt daar natuurlijk iets aan doen! Maak minimaal twee vrienden, kennissen of familieleden lid van onze vereniging. Vervolgens ontvangt u naar keuze het boek "De Valkhofburcht" van ir. Weve, "Het Valkhof in Pen & Penseel" of "Twaalf Valkhofverhalen" van Hein van Bienen cadeau! Ook het nieuw aangebrachte lid mag één van deze boeken uitkiezen. Mogen wij op u rekenen??

ACHTERGRONDEN BIJ EEN STAATSBEZOEK

Een stad op zijn retour

De stadspensionaris van Leuven, Jan Lievens van Caudekercke, reisde met de Brabantse delegatie mee naar de ontvangst van prinses Marie-Anna van Habsburg op 14,15 en 16 augustus 1570 in Nijmegen. Hij maakte daarvan een enthousiast reisverslag dat E. van Even verwerkte in zijn studie 'Ontvangst van Marie-Anna van Oostenrijk, 4^e gade van Philips II te Nijmegen den 14^e oogst 1570,' gepubliceerd in De Dietse Warande. Wijlen Henk Schoonwater vertelde in Valkhofnieuws nr. 4 1994 tal van bijzonderheden over dit veelbesproken bezoek dat door de tijdgenoten juichend werd beschreven. In 1570 was Nijmegen een stad met grote zorgen en een ongewisse toekomst. Met een toenemend aantal werklozen en armlastigen en vertrekkende jonge mensen die elders emplooi zochten. Er was weinig reden om te juichen.

Nijmegen aangewezen

Nee, de Nijmeegse regenten hadden allerminst gesolliciteerd om de toekomstige landsvrouw op haar doorreis naar Spanje in de Waalstad te ontvangen. Brussel besliste in mei 1570 dat de stadsregering de vierde bruid van Philips II bij haar aankomst in de Nederlanden een groots welkom moest bereiden. Brussel besliste in alles. De Spaanse Habsburgers hadden de gewesten een strak bestuurlijk systeem opgelegd waarbij de rechten en de privileges van de gewesten en de steden systematisch werden uitgehold en ondergeschikt werden gemaakt aan de politieke bedoelingen van de centrale regering in de Brabantse hoofdstad. De diplomatieke landvoogdes, Margaretha van Parma, was in 1567 vervangen door de

hertog van Alva die bijna slaafs de directieven van zijn meester in Madrid opvolgde en met zijn krasse maatregelen de opstandigheid in de Nederlandse gewesten eerder stimuleerde dan beteugelde. Op 18 juli 1568 was Alva met 2.500 huurlingen, de meeste van Waalse en Duitse afkomst onder commando van Spaanse officieren, in Nijmegen neergestreken en hij had zijn intrek genomen in herberg De Zwarte Adelaar, zo genoemd naar de tweekoppige rijksadelaar in het Nijmeegse stadswapen. Het strategisch belang van Nijmegen was groot en Nijmegen werd in Brussel gewaardeerd als een gezagsgetrouwe stad. Een stad waar het volk een beeldenstorm had verijdeld en de calvinisten uit de stadsregering had gezet. Toen in augustus 1566 de beeldenstorm door Vlaanderen

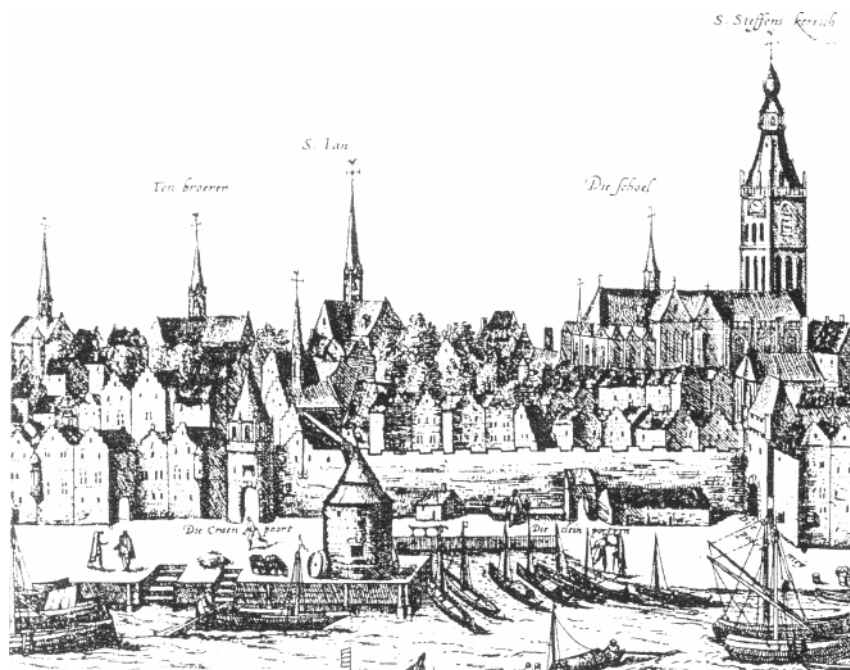
raasde en oversloeg naar de Hollandse steden probeerde een handjevol calvinisten ook in de Waalstad een spontane volksopstand tegen het wettige gezag te ontketen. Onder leiding van de Gebr. Rijkens werd op 24 september 1566 het Mariabeeld op het Stevenskerkhof toegetakeld, het beeld van Sint Cristoffel werd van de Kraanpoort gestoten en op het Antoniuskerkhof werd het beeld van Sint Antonius verwoest. Dat was genoeg om het volk in beweging te brengen. Wat een razende opstand had moeten worden tegen het wettige gezag werd een woedende volksbeweging tegen de calvinistische onruststokers en de calvinistische raadsleden. In de morgenuren van

25 september werd burgemeester Touman gedwongen om de stadsbanier op de blauwe steen te plaatsen. Mannen en vrouwen gingen met knotsen dreigend de straat op. De twee predikanten en hun aanhang verlieten schielijk de stad en de magistraat probeerde het volk tot bedaren te brengen en een vreedzaam compromis met de calvinistische raadsleden te sluiten. Dat mislukte door de chicanes van het calvinistische raadslid Willem van Heukelum die arrogant elk voorstel van de hand wees. Het getergde volk, het wachten beu, greep opnieuw naar de knots en op 10 oktober kwam weer 'de banner opter cruse.' De calvinistische raadsleden konden nu hun biezen pakken.

Bovenstaande afbeelding van Nijmegen in 1581 staat in de Atlas van Braun en Hogenberg, voor die tijd een grote stad met veel nieuwbouw in het centrum. Zo moet Marie-Anna de stad bij haar aankomst hebben gezien. Foto: Museum het valk

Elk jaar werd deze knotsendragers-opstand gevierd tot Nijmegen in 1591 werd veroverd. De andere dag verscheen Charles de Brimeu, graaf van Megen en namens de centrale regering in Brussel stadhouder in Gelder, met 100 ruiters binnen de wallen. De stadsregering protesteerde tegen deze inbreuk op haar privileges. Militair had de stad, alle privileges ten spijt, niets meer in te brengen, zeker niet na de komst van Alva. De dwingende autoriteit van de ijzeren hertog was intimiderend genoeg om de regenten te dwingen de ontvangst en de feestelijkheden tot in de puntjes voor te bereiden. De

troepen in de stad zouden voor groot militair vertoon zorgen en eventuele ordeverstoringen resoluut de kop indrukken. De verrassende nieuwbouw in de stad, de kerken en kloosters, de imposante poortgebouwen en rijke patriciërswoningen, de machtige Sint Steven en het robuuste Valkhof vormden een waardig decor voor de ontvangst van de Weense prinses. Nijmegen was in 1570 nog steeds een grote stad in de Nederlandse gewesten en primus inter pares in de Gelderse stedenfamilie. Dat wilden de regenten en de burgers maar al te graag uitstralen, ook al kostte dat een smak geld.

Detail uit het stadsgezicht van 1581. Met de stenen Waalkade en de Kraan. De toen nog indrukwekkende Kraanpoort en Meipoort en op de achtergrond het Boerenklooster, De Commanderie van Sint Jan de Sint Stevenskerk.

Geldzorgen van de regenten

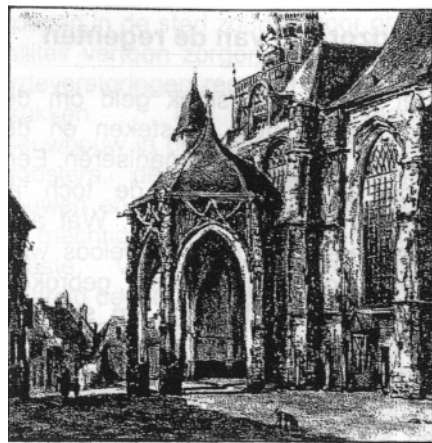
Het kostte een smak geld om de stad in feesttooi te steken en de feestelijkheden te organiseren. Een forse aderlating voor de toch al krappe stadskas in 1570. Wat aan openbare gebouwen verveloos was moest worden geschilderd, gebroken ruiten werden hersteld en smerige muren werden schoongemaakt. De burgers werden opgeroepen hun panden op te knappen en de straten en stegen brandschoon te maken. De Sint Steven moest voor de ontvangst worden ingericht en het Valkhof kreeg een facelift. Voor het Valkhof betaalde het gewest het voor die tijd gigantische bedrag van 14.000 Philipsguldens. Daken, vensters en deuren moesten worden hersteld of worden vervangen. Er werd overal geschilderd en gewit. De Sint Nicolaaskapel werd opnieuw gepleisterd en de grote zaal en de vertrekken waar de toekomstige landsvrouwe zou logeren werden gemoderniseerd. Lambrisingen werden aangebracht, de wanden werden geschilderd en met gobelins behangen en de vertrekken werden opnieuw gemeubileerd. Voor de verwachte vele gasten werden nieuwe keukens ingericht. Met man en macht werd er gewerkt omdat alles in drie maanden moest worden uitgevoerd. Waarvoor veel extra arbeidskrachten moesten worden aangetrokken. De kosten vlogen en op het Valkhof en in de stad gierend de pan uit. Dat was nog lang niet alles. De stadsregering moest ook de kosten van de ontvangst en de verblijfskosten van de vele hoog

waardigheidsbekleders uit de gewesten betalen. De huisvesting van al die gasten was een enorm probleem en een aantal gasten moest naar Grave uitwijken. De stadskas werd belast met de kosten van een passende presentatie van de stadse schutterij en met de kosten van de volksfeesten op het toernooiveld. Tegenover al die kosten stonden geen adequate inkomsten en dat juist in een tijd waarin de stad toch al zo zwaar met extra uitgaven werd belast. De stad zuchtte onder de lasten van de Spaanse bezetting en had nog maar amper de tijd achter de rug van een lawine van klachten van de stedelingen die met inkwartiering werden [opgezadeld](#). [H.D.J. van](#) Schevickhaven schrijft daarover in zijn opstel 'Alva in Nijmegen' in 'Penschetzen'...welke alhier zeer leelijk hebben gehuist, tot verdrukking van de geheele burgery, stallende hunne paarden in de voorhuizen, zonder eenige verschoning van de beste kamers en vertrekken. Binnen de wallen waren geen soldaten meer ingekwartierd in 1570, wel in de dorpen Hatert, Neerbosch, Heesch en Teersdijk in het Schependom. De plattelanders klaagden steen en been over de overlast en over rondstruinende soldaten die alles stalen wat van hun gading was. En last-but-not-least de torenhoge kosten van de modernisering van de verdediging van de stad. De reconstructie van verouderde vestingwerken was onderdeel van de missie van Alva. Tussen 1520 en 1535 was de laatste uitleg van de stad voltooid. Alva wilde de verouderde verdediging vervangen door een moderne constructie van basti-

ons en beveiligde grachten. Daarvoor was in de zomer van 1568 Francesco Orologi, een Italiaans vestingbouwdeskundige, met zijn ervaren ingenieurs in de Waalstad gekomen om plannen uit te werken en op de uitvoering toe te zien. In 1570 waren die werkzaamheden nog in volle gang. Bouwvakkers werden aangetrokken en de boeren en landarbeiders uit het Schependom werden gedwongen gratis aan de wallen te 'bolwerken' en om met hun karren en paarden puin af te voeren en aarde te verzetten. Hun vrouwen en kinderen moesten op de hoeven de werkzaamheden zo goed en zo kwaad als dat kon invullen. Hoe de stad die opeenhoping van extra uitgaven heeft kunnen betalen vertelt de geschiedenis niet. Erg vrolijk zijn de heren in de Burchtstraat daarvan niet geworden. Maar Nijmegen was in 1570 nog een rijke en relatief welvarende stad waar de burgerij de hoogste landsheerlijke inkomstenbelasting betaalde. Maar toch een stad met grote financiële en sociale problemen. Die naar buiten uit het imago van grootste en rijkste stad van Gelder wilde uitstralen en misschien daarom bereid was zoveel geld in die paar dagen van ontvangst en feest te investeren.

Wat de prinses te zien kreeg

Eenmaal door de scherpe Waalbocht bij Bommel doemde in de verte voor de passagiers van de kleine vloot, met het staatsieschip met prinses Marie-Anna en haar jongere broers, de prinsen Wenceslaus en Albert aan boord, de

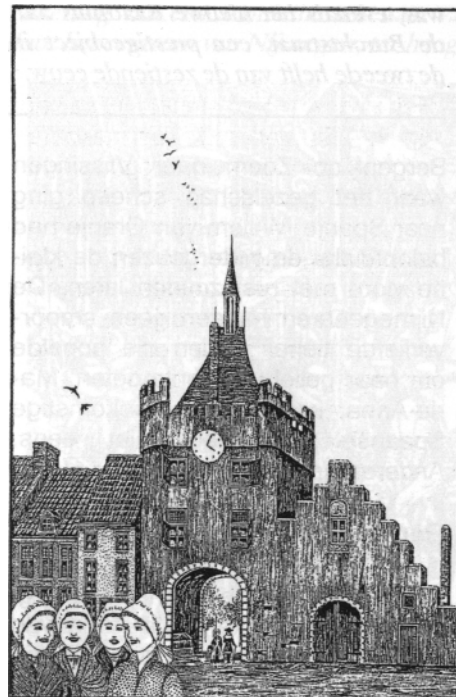
Met het zuiderportaal, toen nog versierd met prachtige beelden, en de nieuwe torenspits was de bouw van de Sint Stevenskerk eindelijk voltooid.

robuuste Reuzentoren boven de grimmige muren van het Valkhof op. Langzaam werd de stad zichtbaar. Met zijn nieuwe stenen Waalkade die in 1551 gereed was gekomen, met patriciërshuizen, hoge pakhuizen en met de kraan waar op werkdagen de kadesjouwiers van het zakkendragersgilde de vele afgemeerde schepen moesten laden en lossen. Daarboven vrolijke dakpartijen met torenspitsen en dakruiters die tegen de heuvels opklommen. In het westen bekroond door de machtige Sint Steven die zijn nieuwe torenspits in de lucht priemde. Een indrukwekkend gezicht voor wie Nijmegen nog nooit had gezien. Even imposant was de mensenmenigte die de prinses en haar gevolg aan de aanlegsteiger een spontaan welkom bereidde. Niet zo spontaan als

de tijdgenoten ons willen doen geloven. Wie van de burgers geen gehoor gaf om bij de ontvangst aanwezig te zijn kon rekenen op een forse boete. Een geësceneerde betoging van afhankelijkheid aan de landsheer. Het hoge gezelschap kwam op de Grote Markt bij de nieuwe kerkboog met het veelzeggende opschrift: 'concordia parve res crescunt, discordia magnae dilabuntur.' (Door eendracht groeien kleine zaken, grote zaken vallen door tweedracht uiteen.) De kerkboog was in 1545 gebouwd door Meester Claes die de spits van de toren van de Sint Stevenenkerk had voltooid.

De oude Lakenhal plaats had moeten maken. De prinses werd in het nieuwe zuiderportaal van de Sint Steven, toen nog rijk versierd met prachtige beelden, ontvangen door de bisschoppen van Roermond en Munster. Met dat zuiderportaal dat ook door Meester Claes die de spits van de toren van de Sint Stevenenkerk had voltooid. (Op 21 mei 1566 had een blikseminslag de oude spits van de toren verwoest.) Onder het gebeier van de nieuwe klokken in de toren die Peter en Heinrich van Trier hadden gegoten werd de prinses te

De Burchtspoort was een stadspoort die vanuit de Burchtstraat toegang gaf tot het Valkhof en Kelfkensbos. Deze poort wordt vaak verward met de toegangspoort van de burcht De fraaie poorten aan de Waalkade, Meipoort, Kraanpoort en veerpoort, werden in de oorlogsjaren 1585-1591 verwoest in zeer bescheiden vorm weer opgebouwd.

versierde kerk binnen geleid waar de Italiaanse zangers van Alva werden begeleid door het pas gerenoveerde grote orgel. Na de kerkdienst heeft de prinses zeker de nieuwe gevel van de Latijnse School gezien die in 1544 gereed was gekomen en het fraaie beeldhouwwerk bewonderd met de twaalf apostelen en de vier kerkvaders. Werk van Herman van Herengrave. Fraai beeldhouwwerk ook van Romeinse en middeleeuwse vorsten van de beeldhouwer Cornelis Sass op de gevel van het nieuwe stadhuis dat in 1551 was voltooid. Met de typische korfboogpoort met de zware eikenhouten deur die Gaert van Dulcken had gemaakt. Daarboven het gebeeldhouwde stadswapen met de keizerskroon. Want Nijmegen beroemde er zich nog steeds op een vrije Rijksstad te zijn al stelde dat in 1570 bitter weinig voor. Op de hoek van de raadhuisgevel het beeld van de Nijmeegse madonna. Voor deze gelegenheid zeker uitgedost met de feestelijke staatsmantel. Prestigeobjecten waarmee de stad pronkte. Door de dichtbebouwde Burchtstraat onder de Burchtpoort door naar het Valkhof waar het hoge gezelschap logeerde. Veel zal de jonge prinses niet hebben gezien. De volgende dag, Hemelvaartsdag, regende het de hele dag pijpenstelen en viel de ontvangst van de doornatte Nijmeegse delegatie in het water omdat de prinses rust wilde hebben. De volgende dag was een dag met wat pijnlijke incidenten met de vertegenwoordigers van de verschillende gewesten en de dag van het volksfeest en de dag daarop reisde Marie-Anna via Den Bosch en

De nieuwbouw van de Latijnse School was, evenals het nieuwe Raadhuis aan de Burchtstraat, een prestigeobject in de tweede helft van de zestiende eeuw.

Bergen op Zoom naar Vlissingen waar het gezelschap scheep ging naar Spanje. Willem van Oranje had beloofd dat de watergeuzen de kleine vloot met rust zouden laten. De Nijmegenaren hadden geen smoorverliefde tiener gezien die popelde om haar geliefde te ontmoeten. Marie-Anna kende haar toekomstige Spaanse echtgenoot niet eens. Anderen beslisten voor haar...

Een verstandshuwelijk

Prinses Marie-Anna van Habsburg, bij ons beter bekend als Anna van Oostenrijk, was in 1551 aan het kei

zerlijke hof in Wenen geboren als dochter van Maximiliaan II. Deze Maximiliaan was de zoon van Ferdinand van Oostenrijk, de enige broer van keizer Karel V. Hij was getrouwd met de zus van Karel V, Maria. Een huwelijk van neef en nicht. Hetzelfde gold voor Anna van Oostenrijk. Zij trouwde als 19-jarige met haar 24 jaar oudere neef, Philips II van Spanje, de oudste zoon van Karel V. Voor Philips was zijn zus Maria zijn schoonmoeder en neef Maximiliaan zijn schoonvader. Voor een vrijwillige partnerkeuze was bij de Habsburgers geen ruimte. De huwbare dochters waren niet meer dan instrumenten om de macht van de dynastie te consolideren en te vergroten en om meer invloed in andere

vorstenhuizen te krijgen. Huwelijken met directe verwanten waren de gewoonste zaak van de wereld. Maîtresses en bastaarden eveneens. Van kerkelijk vermaan of kerkelijke sancties was in die dagen nauwelijks sprake. De Habsburgers, zeker Karel V en Philips II, waren politiek gericht op de heerschappij van de kerk waarin zij zelf grote invloed wilden uitoefenen. De kerkelijke autoriteiten waagden het niet de hun toegedane vorsten voor het hoofd te stoten. Zij hadden die machthebbers veel te hard nodig in de strijd tegen de protestantse bewegingen. Karel V was, evenals zijn grootvader Maximiliaan I, een gewiekst huwelijksmakelaar die voor alle telgen een passende partner

Tekening van een anonieme tekenaar van de intocht van Marie-Anna van Oostenrijk, door het centrum van Nijmegen, ter hoogte van het Stadhuis aan de Burchtstraat

zocht om zijn invloed uit te breiden. Na zijn overlijden in 1558 werd die dynastieke strategie onveranderd voortgezet. Eleonora, een zus van Karel V, trouwde met haar neef, Emmanuel van Portugal. (Karel V zelf was met Isabella van Portugal gehuwd.) Na diens dood en de 'damesvrede' van Kamerijk met Frans I van Frankrijk om de vrede te bezegelen. Zus Isabella trouwde met koning Christiaan I van Denemarken om meer invloed in de Oostzeelanden te verkrijgen, de graanschuur van Europa. Zus Maria trouwde met koning Lodewijk II van Bohemen en Hongarij, het voorspel van de latere dubbelmonarchie Oostenrijk-Hongarij. Zus Catharina trouwde met haar neef, Johan III van Portugal en de dochter Johanna met Johan, de kroonprins van Portugal. Ook de bastaarden werden in het dynastieke schaakspel ingeschakeld. Omdat Karel V in zijn uitgestrekte rijk voortdurend op reis was, benoemde hij wettige telgen en bastaarden tot zijn plaatsvervaarders in de verschillende rijksheden. Margaretha bastaardochter van Karel V trouwde met Alessandro de'Medici. Met de Fuggers waren de'Medici de belangrijkste geldschieters van de Habsburgers. Na de dood van deze Alessandro trouwde zij met Ottavio, hertog van Parma. Zij werd bekend als landvoogdes van de Nederlanden van 1559 tot 1567 en als de moeder van de beroemde strateeg Alexander Farnese, hertog van Parma die in 1591 Nijmegen aan prins Maurits moest laten. Hoe de jeugdige Marie-Anna de tirannie van de dynastie heeft ervaren vertelt de geschiedenis niet. Zij baarde pas in

1578 een zoon, de latere Spaanse koning Philips III. Verstandshuwelijken waren in die tijd de gewoonste zaak van de wereld in vrijwel alle lagen van de bevolking. Zo werden op het platteland de huwbare dochters geselecteerd op hun kwaliteiten om een hoeve te kunnen besturen en op de grootte van de bruidsschat. Huwbare dochters uit families van rijke patriciërs werden aan telgen uit de verarmde landadel uitgethuwelijkt om het aanzien van het eigen geslacht te vergroten en om grip te krijgen op de inkomsten uit het platteland.

Rechten en privileges van de stad onder druk

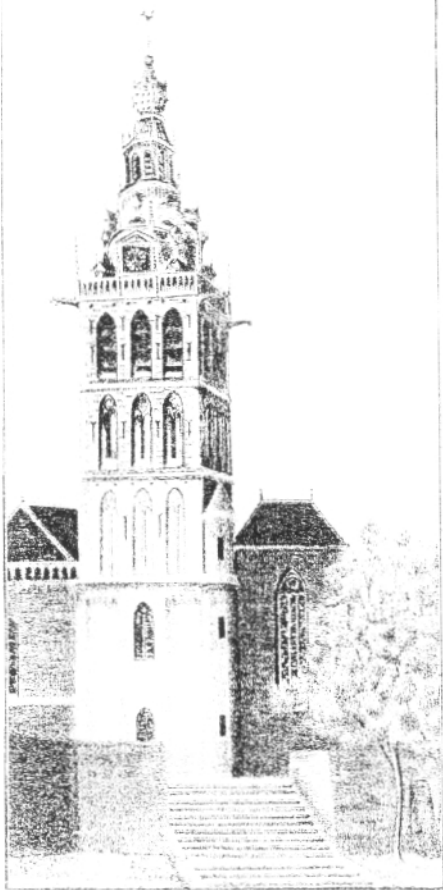
Oudere Nijmegenaren herinnerden zich in 1570 maar al te goed hoe in 1543 de droom van Meester Jacob Kanis door Karel V in Düren aan flarden werd geschoten. De prille bufferstaat Kleef Gelder Gulik, Bergh en Mark viel uiteen en Gelder verloor na 70 jaar oorlog en politiek gehakketak zijn autonomie. Ondanks de dure beloften van Karel V bij zijn joyeuze entree in Nijmegen in 1546 en de bevestiging daarvan door zijn zoon, kroonprins Philip, in 1549 dat de privileges en de rechten van de Waalstad zouden worden gerespecteerd, waren die voorrechten in 1570 voor een groot deel uitgekleed. Militair gezien had de stad met een Spaanse bezetting niets meer in te brengen. Het financiële beleid van de stad was door de maatregelen van Brussel overhoop gehaald. Er was geen sprake meer van overleg op voet van gelijkheid om de hoogte van de landsheerlijke schattingen te bepalen en onverwachte extra lasten

Alva de hoopman van narheyt (le capitaine des follie). Illustratie uit Geschiedenis der Mensheid - deel III, pagina 1152. In valkhofnieuws nr. 41994 werd een biografie van de Hertog van Alva opgenomen van de hand van Maurice Vollebregt

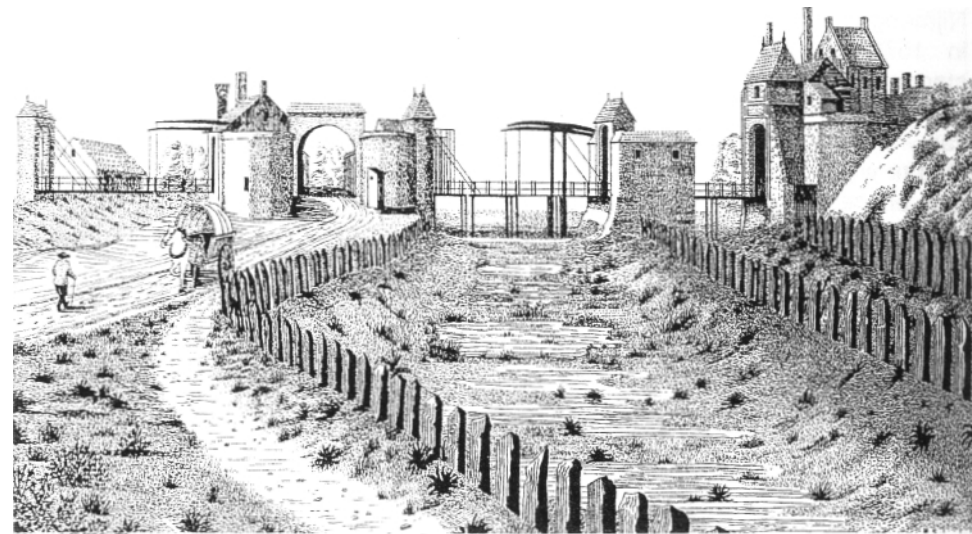
werden op het bordje van de stadsregering geschoven. De centrale regering in Brussel dicteerde en de lasten groeiden de stad boven het hoofd. Het stak de grootste stad van Gelder dat de stadhouder met zijn kanselier en zijn ambtenaren, het Gelders Hof en de Gelderse reken

kamer definitief in Arnhem waren gedomicilieerd, dat de Staten van Gelder alleen op invitatie van de stadhouder in Nijmegen mochten vergaderen en dat Nijmegen in 1559 geen bisschopszetel was geworden. De benoeming van de Nijmegenaar Jan van der Lindt, die zich Lindanus

De nieuwe torenspits uit 1568 werd in 1591 verwoest en opnieuw opgebouwd

noemde, tot bisschop van Roermond was zelfs geen doekje voor het bloeden. Het zette kwaad bloed dat de joodse medeburgers de poort moest worden gewezen. De handelsstad Nijmegen wilde in de stad en in zijn achterland goede relaties onderhouden en daarin paste godsdienstvrede en gewetensvrijheid. Zeker geen provocerende fanatieke calvinisten en nog minder achterdochtige inquisiteurs die Brussel naar Nijmegen stuurde. Die stoorden zich niet aan de bevoegdheden van de stad zelf haar burgers te berechten en zij vonnisten hardvochtig om de `ketterij te bestrijden en elk verzet te breken. Alva liet die vonnissen uitvoeren met de confiscatie van de goederen van gevluchte veroordeelden. Dat ergerde de regenten maar niemand durfde de ijzeren hertog te weerstaan. Men herinnerde zich maar al te goed de terechtstelling van Egmond en Hoorne en de kidnapping van Filips Willem, de zoon van Willem van Oranje in 1567. De Nijmeegse kooplieden, reders en gildenmeesters hoopten dat Alva orde op zaken zou stellen zodat vrede verzekerd was, de tijd van intolerantie voorbij zou zijn en handel en nijverheid zich konden herstellen. Maar in 1570 waren de mensen in Nijmegen daar allerm minst van overtuigd. Zeker, op 21 juli 1568 had Alva Lodewijk van Nassau bij Jemgum aan de Eems verpletterend verslagen en in de herfst van datzelfde jaar werd de inval van Willem van Oranje in Brabant een fiasco omdat de slimme Alva hem op sleeptouw hield tot hij zijn huurlingen niet meer kon betalen. De vele veroordeelde en gevluchte rebellen en

De omgeving van de Ziekerpoort geeft een beeld van de vestingwerken die door Francisco Orvlogie in opdracht van Alva waren uitgevoerd.

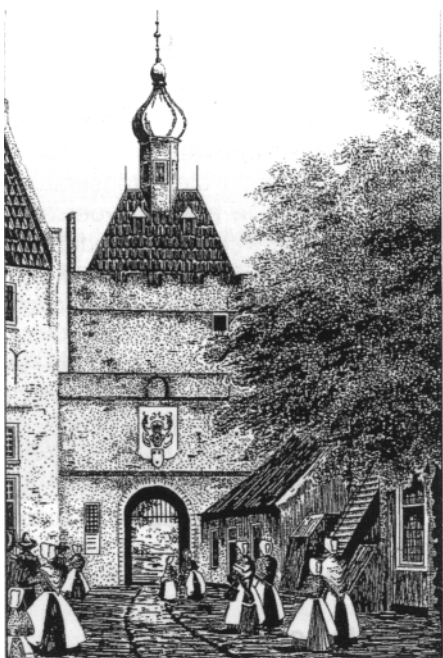
calvinisten organiseerden zich in de bosgeuzen en de watergeuzen, pleegden aanslagen op Spaanse eenheden en terroriseerden de scheepvaart, ook de scheepvaart van de Nijmeegse kooplieden. De Engelse koningin Elisabeth herintroduceerde het Anglicanisme in haar koninkrijk en stond lijnrecht tegenover Philips II. Haar bevelhebbers op zee kaapten een Spaans smaldeel met het geld dat voor de missie van Alva bestemd was. De Nijmeegse handel met Engeland stond onder druk. De Hollandse steden profiteerden daarvan. In Frankrijk woedden de godsdienstoorlogen; Catharina de'Medici die voor haar incapabele zonen Frans II en Karel IX het regentschap voerde, bestreed de Hugonoten te vuur en te zwaard. In Italië stredden de Habsburgers om de macht in Napels, Sicilië en Milaan, in

Hongarië tegen Soliman die voor de Turken de helft van het land had bezet. In de Oostzee woedde de oorlog tussen Zweden, Polen, Moskou en Denemarken. De graantoevoer naar Europa stakte wat hoge broodprijzen en honger voor de armsten in de Nederlandse gewesten tot gevolg had. Gevolgen ook voor de Oostzeehandel van de IJsselsteden die hun handel zagen verschuiven naar de Hollandse steden en voor de Noordduitse handelssteden. Grote zorgen voor de Nijmegenaren die geen invloed hadden op deze externe factoren die van invloed waren op hun handel.

Een stad op zijn retour

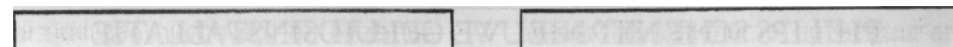
De instabiliteit in Europa door de verharding van de politiek gekleurde godsdienstoorlogen benauwden de

Nijmeegse ondernemers. Zij waren in 1570 gemakkelijk geneigd om stagnatie en teruggang van hun omzetten en winsten en de toename van werklozen en armlastigen in de stad te wijten aan de onrust dicht bij huis en de oorlogen elders in Europa. Misschien wel tegen beter weten in hoopten zij op herstel van hun omzetten in volle vreedstijd. Zij wisten maar al te goed dat na de ontdekkingsreizen van de Italianen, Spanjaarden en Portugezen de handel van de binnenzeeën, Oostzee, Noordzee en Middellandse Zee, was verschoven naar de Atlantische Oceaan. Lübeck, Genua en Venetië

Voor de mensen uit het Land van Maas en Waal was de Hezelpoort (onderaan de Hezelstraat) de toegang tot de stad.

waren in korte tijd door Lissabon en Sevilla, Antwerpen en Amsterdam overvleugeld. De explosief groeiende Hollandse steden kaapten de Oostzeehandel van de Overijsselse en Gelderse Hanzesteden en de Rijnhandel stagneerde door de veranderde handelsroutes en de ingestorte Levanthandel. In 1570 floreerde de Maashandel op Luik nog, maar de handel op Antwerpen via de Vlaamsestraat van Bremen via Deventer, Nijmegen en den Bosch stagneerde omdat de buitenlandse kooplui de onrustige stad gingen mijden. De achteruitgang van de Hanzesteden langs de IJssel betekende een vershraling van het handelsaanbod, de handel stroomafwaarts naar Dordrecht ondervond overlast van de watergeuzen. Ook de handel met de Rijnsteden tot Keulen en soms Mainz en Frankfurt kende een sterk verminderd aanbod. Het lag niet aan de Nijmeegse kooplieden. Zij waren wel met hun tijd meegegaan. Zij investeerden in hun goederenvervoer door de bouw van eigen schepen, trokken als reders vast personeel aan, hadden handelskantoren gesticht in steden waarmee veel zaken werden gedaan en zij verleenden kredieten. Kooplieden die de nieuwe technieken in het handelskapitalisme toepasten zoals dubbele boekhouding en wisseloperaties. Door de teruglopende handelsvaart verminderde de behoefte aan nieuwe schepen en de aanschaf van benodigdheden. Minder werk voor touwslagers en zeilmakers, mandenmakers en kuipers enz. Dat werkte toenemende werkloosheid in de hand en meer werk voor de broederschappen voor

De Wiemelpoort of Windmolenpoort was één van de mooiste poorten in Nijmegen. In 1570 had deze poort geen strategische betekenis meer als stadspoort

hulp aan de armlastigen in de stad. Veelbelovende zonen van kooplui en getalenteerde gezellen trokken naar elders om daar emplooi te vinden. Wat die ondernemers in 1570 ook dachten en hoopten, wij weten dat Nijmegen in deze politiek en militair

onzekere toestand zijn handel en nijverheid zag kwijnen tot in 1591 Nijmegen door de 'heylsame reductie' van zijn achterland werd afgesneden.

Morden A.G.M. Schenkels

Door Fer Boshouwers, voorzitter

in onze ongesubsidieerde Valkhofvereniging kunnen we slechts vooruit als we op de kleintjes letten. De inkomsten aan contributie van onze leden gaat ruimschoots op aan druk-, portie- en andere kosten. Extra zaken kunnen we ons soms permitteren door donaties, die ons op diverse wijzen bereiken. Bijzondere voorzieningen voor de St. Nicolaaskapel op het Valkhof of voor onze archiefruimte aan de Aubadestraat kunnen we ons veroorloven doordat deze ten dele of geheel worden gesponsord.

Enige tijd geleden werd het pijnlijk duidelijk dat de kapel een nieuwe geluidsinstallatie nodig had. Het bestaande cassettedeck had jaren dienst gedaan, maar begon kuren te vertonen. Bovendien bereikten ons steeds berichten, dat het gebruik van cassettebandjes het snel zou gaan afleggen tegen de meer eigentijdse CD's. In het bestuur werd de zaak besproken en toen het weer eens op de rol stond deed Frans Geertsen (vice-voorzitter), oud-medewerker van Philips Semiconductors, de suggestie om bij het concern eens te polsen of er mogelijkheden waren via sponsoring nieuwe apparatuur te verwerven.

Frans kreeg hiervoor groen licht en zette het proces in gang. Na enige tijd werden we benaderd om onze wensen kenbaar te maken. Een medewerkster kwam in de kapel kijken in welke omstandigheden de apparatuur gebruikt zou worden en hoe deze in de bestaande kast een plaats zou krijgen. De gebruikswijze en de maatvoering van de apparatuur werden opgenomen en na enige tijd bereikte ons het verheugende bericht dat het concern bereid was de vereniging van een nieuwe installatie te

voorzien. Op woensdagmiddag 7 mei ging ondergetekende als voorzitter, vergezeld door Frans Geertsen als intermediair en medebestuurslid, en Jeroen de Groot, eveneens bestuurslid, gewapend met de bekende Valkhofcatalogus uit 1980, het laatste nummer van het Valkhofnieuws en fotoapparatuur naar de Philipssite aan de Gerstweg. In het directiegebouw werden wij door de secretaresse begeleid naar de heer Jan Ramaekers, Senior Vice-President & Site Director.

In een korte terugblik naar de voor geschiedenis van ons bezoek, kregen we de gelegenheid om de doelstellingen van de vereniging en de stichting uiteen te zetten. Daarna werd de apparatuur getoond, die op een tafel in de imposante directiekamer stond opgesteld. Een prachtig design met meer dan de door ons verwachte mogelijkheden. Een tuner met dubbel cassettedeck en een CD-wisselaar met 3 keuzemogelijkheden.

Alles te controleren, hetzij rechtstreeks via het apparaat, hetzij met behulp van de afstandsbediening. Na de aanbieding van de presentjes on

zerzijds (zie hierboven) en onze toezegging dat de heer Ramaekers met eventuele gasten van zijn bedrijf bij ons in de kapel welkom zou zijn, en de overdracht van de apparatuur (zie foto) van de zijde van het concern, werd onder het genot van een kopje thee nog even nagepraat, waarbij terecht nog wat herinneringen door Frans Geertsen en de heer Ramaekers werden opgehaald. Vragen van onze kant over het concern werden op voor ons begrijpelijke wijze beantwoord. Uiteindelijk namen we afscheid en togen met onze aanwinst huiswaarts om aldaar eerst eens ver

trouwd te raken met de apparatuur en voor onze medewerkers een verkorte gebruiksaanwijzing samen te stellen, alvorens het geheel in de kapel te installeren. Inmiddels heeft ook dat laatste zijn beslag gekregen.

Het geluid is buitengewoon goed en de bediening niet te ingewikkeld. Wij zijn dan ook Philips en haar Site Director, de heer Jan Ramaekers, zeer dankbaar voor de belangeloos geschonken apparatuur. Philips is inmiddels opgenomen op het tableau van begunstigers in 'onze' kapel op het Valkhof.

V.L.n.r.: Fer Boshouwers (voorzitter) de heer Ramaekers (Philips Nijmegen) en Frans Geertsen (initiatiefnemer sponsoractie en medebestuurslid Valkhofvereniging)

Door Maurice Vollebregt secretaris

Dit is alweer het derde secretarieel jaarverslag dat op deze wijze in de ledenvergadering gepresenteerd wordt. Zoals besloten door de ledenvergadering in november 2000, wordt ook dit verslag in Valkhofnieuws gepubliceerd. Achtereenvolgens behandel ik de volgende onderwerpen: openstelling St. Nicolaaskapel, excursies en lezingen, internetpagina, archiefruimte, Valkhofnieuws en initiatieven op en rond het Valkhofterrein.

1. Openstelling St. Nicolaaskapel

De openstelling van de kapel werd in het jaar 2001 verzorgd door het volgende team van vrijwilligers: Frans van Berkel, Han Smits, Jan Hendriksen, Jan Rutten, Jeroen de Groot, Harry Linssen, Fer Boshouwers en Maurice Vollebregt. Helaas is Henk Bosch ons in de loop van 2001 ontvallen. Henk was tevens één van de drijvende krachten achter de stadswandelingen van Het Gilde en hij was een begenadigd verteller. Wij zullen hem niet vergeten. Het kapelseizoen 2001 is in april gestart en is doorgelopen tot begin oktober, veelal op de woensdag- en zondagmiddagen. De kapel beschikt tevens over een echte koster in de persoon van Fons Hopman, regelmatig geassisteerd door zijn vrouw Els bij de voorbereiding van huwelijken. Door het belangeloze werk van al deze groep vrijwilligers werd ook 2001 een succesvol kapeljaar. Eind 2001 was een nieuwe collectebus in voorbereiding: een co-productie van Frans van Berkel en Fer Boshouwers. Deze collectebus is inmiddels geïnstalleerd in de kapel.

2. Excursies en lezingen

De jaarlijkse excursie van de Valkhofvereniging vond plaats op zaterdag 15 september en werd op professionele wijze georganiseerd door onze penningmeester Harry Linssen. Als inwoners van Kranenburg zijn Harry en zijn vrouw Hildegard goed bekend met het Duitse grensgebied. De volle bus bracht ons in de vroege ochtend naar het plaatsje Anholt waar we de inwendige mens versterkten met "kaffee-und-kuchen" net buiten de poort van de gelijknamige Wasserburg Anholt. Vervolgens bezochten wij deze indrukwekkende burcht, die is ontstaan uit een zware ronde natuurstenen toren. De kunstcollectie en de bibliotheek met atlanten van Bleau is zeer uitgebreid. Het is nauwelijks voor te stellen dat dit kasteel in de Tweede Wereldoorlog zwaar gehavend uit de strijd gekomen is. Gelukkig had de familie Von Zalm, nog gedeeltelijk eigenaar van de Wasserburg, tijdig maatregelen genomen. De lunch werd gebruikt in het pittoreske middeleeuwse stadscentrum van Kalkar. Hierna togen wij naar Schloss Moyland, gelegen aan de provinciale weg tussen Kleve en Xanten. Ook hier is een klein wonder op restauratiegebied geschied. Nadat de burcht op het einde van de oorlog licht beschadigd

werd, kon het verval toch snel toeslaan. Het kasteel, in een Tudor/Neo Renaissance stijl, werd al snel een open steengroeve en kreeg hierdoor een trieste aanblik. De meeste van ons kennen dit beeld nog wel. Eind jaren tachtig kwam de ommekeer toen de daken hersteld werden en het werk verder voltooid kon worden. De buitenzijde van het kasteel is traditioneel hersteld; de binnenzijde is modern afgewerkt en herbergt sinds 1995 de beroemde Joseph Beuys kunstcollectie. Wij werden professioneel door het park rondgeleid, dat qua vorm traditioneel-symmetrisch aangelegd is, maar is ingericht met moderne kunstwerken. Het geheel werkt al met al, met de burcht als centraal middelpunt, toch harmonisch. Rond 17:00 uur togen we huiswaarts en konden de 52 deelnemers op een prachtige dag terugkijken.

In 2001 heeft de Valkhofvereniging, gecombineerd met ledenvergaderingen, twee lezingen georganiseerd. Tijdens de voorjaarsvergadering vertelde conservator dr. P.J.G. van der Coelen van Museum Het Valkhof ons over de Valkhofburcht als motief in de schilder- en tekenkunst door de eeuwen heen. Onze najaarsvergadering werd opgeluisterd door een prachtige videopresentatie door Jan van Huet en Willem Kattenberg over twee kastelen in de gemeente Wijchen.

3. Internetpagina www.valkhof.nl

Door een aantal technische moeilijkheden kon de pagina enige tijd niet onderhouden worden. Inmiddels is dit achter de rug en is onze site ondergebracht op de server van de Katholieke Universiteit Nijmegen, maar gewoon te bereiken via www.valkhof.nl. Inmiddels hebben we bijna 8000 bezoekers op de site kunnen tellen. Bestuurslid Jeroen de Groot werkt verder aan onderhoud en verfraaiing.

4. Archiefruimte aan de Aubadestraat

Ons nieuwe archief, het voormalige kantoor van Henk Budel, is alweer een jaar in gebruik. In deze goed onderhouden, mooie en droge ruimte kunnen wij tentoonstellingsmaterialen en boekenvoorraad goed kwijt. Wij overwegen om binnenkort te starten met een ledenservice waarbij u ontbrekende nummers van Valkhofnieuws alsnog kunt aanschaffen. Maak uw serie weer compleet!

5. Valkhofnieuws

Centraal in 2001 stond het themanummer "Omstreden Grond" dat na veel speurwerk door onze redacteur Paul Hoos is samengesteld. Primeur is een plattegrond van een loopgravenstelsel op het Valkhof, toevalliger door ondergetekende ontdekt, gemaakt door de Nijmeegse ondergrondse in 1943 ten behoeve van Londen. Paul Hoos heeft de research verder voor zijn rekening genomen en het heeft zelfs geleid tot een halve pagina in de Gelderlander!

Alle nog voorradige Valkhofnieuws-themanummers zijn te koop in de St.Nicolaaskapel. Tevens wil ik de twee artikelen van Martien Schenkels over het leven van Katharina van Kleef niet onvermeld laten. Valkhofnieuws wordt gedrukt door Drukkerij Benda in Nijmegen en de verzending wordt verzorgd door ons medelid Jan Lauret, altijd vlot en accuraat. In 2002 wordt door de redactie verder gewerkt aan de vernieuwing van de lay-out.

6. Ledenwerving

Helaas is het ledenaantal in 2001 licht teruggelopen. Eind 2001 kenden wij ongeveer 530 leden die de contributie voor 2002 al voldaan hadden. Onder onze eigen leden is een actie uitgezet, waarbij niet alleen de aanbrengrer van 2 leden een boek van Weve cadeau krijgt: ook het nieuwe lid zelf krijgt dit boek als welkomst geschenk! Het resultaat van deze actie is (nog) niet voldoende om de "knik" in ons ledenbestand om te buigen. Het bestuur roept u daarom nogmaals op om in uw omgeving rond te kijken naar mogelijke nieuwe leden. Wij zullen andere alternatieven en acties uitdenken om nieuwe leden te werven. Mocht u ideeën hebben dan zijn deze van harte welkom!

Overigens komen wij in 2002 met een nieuwe professioneel aanmeldingsformulier met antwoordkaart, die wij in een eerste oplage van 5000 stuks laten drukken (kosten € 940 niet opgenomen in de begroting; meerprijs 1000 stuks € 136).

7. Initiatieven op en rond het Valkhofterrein

Begin februari 2001 werd een twaalfstal conclusies rondom het Valkhofpark in de St. Nicolaaskapel aangeboden aan Wethouder Depla. U heeft dit kunnen lezen in Valkhofnieuws en De Gelderlander. Deze conclusies waren het resultaat van een overleg, dat in 1999 werd opgestart. Deelnemers waren het IVN Nijmegen (Natuurvereniging), Museum Het Valkhof, Platform tot Behoud van het Valkhofpark en de Valkhofvereniging. Onze participatie vond plaats vanuit de gedachte: wat gebeurt er allemaal buiten ons om, terwijl wij als beheerders van de monumenten in dat park actieve betrokkenen dienen te zijn. Het is beter om hierover in actief overleg te zijn en mee te sturen, in plaats van achteraf geconfronteerd te worden met ongewenste ontwikkelingen. Vanuit het bestuur van Vereniging en Stichting namen voorzitter Fer Boshouwers en ondergetekende deel aan dit overleg.

Voor alle duidelijkheid: de twaalf conclusies weerspiegelen de zaken waarover alle deelnemers het eens waren. Onze doelstellingen zijn onverkort gehandhaafd. Indien wij of een andere organisatie een afwijkende mening of visie had, werd deze steeds per conclusie in de toelichting vermeld.

In september 2001 werd het bestuur rechtstreeks benaderd door het Projectbureau van de Gemeente Nijmegen. De gemeente wil een lange-termijn-visie ontwikkelen voor de zogeheten historische groenstructuur: Kronenburgerpark,

Hunnerpark, Valkhofpark en Singels. Tevens staat "groot onderhoud" voor de genoemde parken gepland. Dit laatste vindt gemiddeld slechts eens per 20 à 25 jaar plaats. Ons werd gevraagd om op zeer korte termijn vanuit de optiek van de Valkhofvereniging en -Stichting een bijdrage te leveren.

Vervolgens heb ik namens het bestuur een beleidsnotitie geschreven, waarbij ik dankbaar gebruik heb kunnen maken van materialen die onze oud-voorzitter Jack Nooy eerder heeft vervaardigd. Eind september heeft het voltallige bestuur deze notitie aan een gemeentelijke vertegenwoordiger aangeboden. Binnenkort gaan wij opnieuw met het Projectbureau in gesprek over de verdere voortgang. Tevens zullen wij onze notitie aan het nieuwe gemeentebestuur aanbieden.

Centraal in onze notitie staat realisatie van een stenen contourenplan in het park, vanuit de visie dat het gehele Valkhofterrein een historisch-educatief karakter heeft, in combinatie met een natuurlijke omgeving. Daarbij komt dat het contourenplan als een buffer werkt en bescherming biedt aan de gevoelige noord- en oosthelling van de Valkhofheuvel. Toekomstige festiviteiten in het park worden vanzelf gedwongen om minder massaal te worden, waardoor nieuwe schade aan park en heuvel voorkómen wordt.

De plattegrond van het gesloopte burchtcomplex met Europese allure kan na ruim 200 jaar op concrete en verantwoorde wijze terugkeren in het Nijmeegse stadsbeeld. Als eerste aanzet biedt de Valkhofstichting een serieus bedrag aan, indien Gemeente Nijmegen besluit om tot realisatie over te gaan. Totale kosten worden voorlopig geraamd op ongeveer € 150.000.= (berekening door een bekend ingenieursbureau). Via Valkhofnieuws houden wij u op de hoogte.

NOTULEN VOORJAARS-LEDENVERGADERING VALKHOFVERENIGING 24 APRIL 2002

Door Maurice Vollebregt, secretaris

1. Opening en mededelingen

De vergadering wordt om 20.10 geopend door de voorzitter. Er zijn 33 leden aanwezig alsmede het voltallige bestuur (5 bestuursleden). Een speciaal welkom voor onze erevoorzitter Jack Nooy, die in de loop van deze zomer naar zijn nieuwe huis in Spanje vertrekt. Tevens speciaal welkom voor mevrouw Estourgie.

2. Notulen ledenvergadering 21 november 2001

De behandelde notulen zijn tevens terug te vinden in Valkhofnieuws 2001 nr. 4. Tekstuele opmerking naar aanleiding van de notulen - bladzijde 23. Aanvulling: de kascommissie doet namens ledenvergadering voorstellen. Uiteraard binnen het raamwerk dat tijdens de vorige ledenvergadering omtrent de rol van de kascommissie is vastgesteld. De Algemene Ledenvergadering neemt besluiten. Het verslag is verder akkoord.

Naar aanleiding van het verslag: de heer Tromp vraagt hoe het met de ledenwervingsfolder is. Antwoord: dit komt aan de orde in het Secretarieel Jaarverslag. Drukkerij Benda heeft zeer recent een offerte gestuurd voor de vervaardiging van 5000 stuks van deze brochure. De brochure komt zoals aangekondigd in 2002 uit.

Vraag uit de zaal: hoe staat het met gebruik van de naam Valkhof door anderen; onder meer door de Valkhof Affaire indien na faillissement nog een "doorstart" van deze organisatie volgen. Antwoord: wij onderzoeken momenteel het "grijze gebied" tussen handels- en merknaam; echter wij zullen geen harde strijd aangaan maar zoveel mogelijk de dialoog opzoeken om niet contra-productief te zijn.

De St. Nicolaaskapel is onlangs weer beklad met graffiti. Helaas kunnen we hier niet veel tegen doen omdat het meestal 's avonds en 's nachts plaatsvindt. Tijdig signaleren en vlot laten schoonmaken werkt gelukkig preventief. Hoe minder bekladding, hoe minder uitnodigend. Gelukkig is het contact met de lagere ambtenaren goed inzake onderhoud en schoonmaken van kapellen en park.

3. Secretarieel jaarverslag 2001

Het secretarieel jaarverslag over 2001 wordt door de secretaris voorgelezen en is verderop in dit nummer geheel terug te lezen. De leden zijn verheugd met de plannen van het bestuur om het contourenplan opnieuw leven in te blazen.

Mevrouw de Vreeze: leg alvast een waterput bloot, en laat bezoekers er flink muntjes in gooien. Alle beetjes helpen voor de realisatie van onze plannen!

4. Financiën 2001

Jaarrekening 2001: De jaarrekening is ter vergadering aanwezig. Zowel Valkhofvereniging als Valkhofstichting sluiten met een batig saldo (overschot) af. De penningmeester verduidelijkt de post drukwerk die voor € 1,- op de balans staat. Dat betekent niet dat het drukwerk "letterlijk" is afgeschreven. Ook zijn er nog een kleine 50 boeken in consignaat bij een antiquariaat. Deze zijn zeker niet afgeschreven - de eigenaar krijgt binnenkort een betalingsherinnering of dient de boeken aan ons te retourneren zoals eerder afgesproken.

Vraag vanuit de zaal: dit jaar bij de Stichting € 147,- bankkosten, tegen € 44,- in 2001. Wat is hiervan de oorzaak? De penningmeester kan deze nu niet geven; hij zoekt het uit en rapporteert zijn bevindingen aan de kascommissie. De vergadering is hiermee akkoord.

Verslag kascommissie 2001: Beide leden van de kascommissie 2001, de heren H. F. Burgers en P.J.W. Houwen, hebben in het verslag opgenomen grote waardering te hebben voor de nauwgezette wijze waarop de penningmeester de administratie voert. Er is niets gevonden dat niet volledig verantwoord bleek.

Daarom wordt voorgesteld om het bestuur van de *Valkhofvereniging* te dechargeren voor het gevoerde financiële beleid. De Ledenvergadering neemt het advies over en verleent decharge over het financiële beleid van het boekjaar 2001.

Het is de commissie niet geheel duidelijk wat haar rol is met betrekking tot beoordeling van de *Valkhofstichting*. Hierover wordt een tijdje gediscussieerd. Secretaris Maurice Vollebregt: de invloed en controle van de Algemene Ledenvergadering van de Vereniging op de Stichting is duidelijk vastgelegd in de statuten van de stichting (artikelen 11.1, 2 en 3). Enkele jaren geleden is deze vraag ook al gesteld door een eerdere kascommissie. De secretaris zal de kascommissie een exemplaar van deze statuten toesturen.

Voorts pleit de kascommissie om de rol van voorzitter van Vereniging en Stichting niet in één hand te laten, zoals dat vroeger ook niet het geval was. Dit is voor de ledenvergadering duidelijker als er een discussie over het beleid gevoerd wordt. Tevens wordt gepleit om de huidige reserves actiever in te zetten voor de doelstellingen, men zou kunnen denken aan een voorbereidend onderzoek naar uitvoering van het contourenplan. De Nijmeegse politieke partijen hebben het accentueren van de historische elementen van de oudste stad van Nederland in hun programma's opgenomen. Het beter zichtbaar maken van de contouren van de burcht past hier goed in.

Het bestuur komt in de volgende Ledenvergadering terug op deze aanbevelingen. Het lijkt erop dat de commissie op haar wenken bediend wordt, omdat het contourenplan reeds met de gemeente besproken wordt!

5. Rondvraag en sluiting

Er is slechts één vraag: wie bemensen volgend jaar de kascommissie? Dit punt is niet aan de orde gekomen bij het financiële gedeelte van de vergadering. De heren Houwen en Burgers zijn bereid om ook voor het jaar 2002 de kascommissie te vormen en zij worden met algemene stemmen door de vergadering benoemd. Het officiële gedeelte van deze Ledenvergadering wordt rond 21:15 afgesloten.

6. Lezing door ir. Dick Pouderoyen - architect BNA

De heer Pouderoyen is (restauratie)architect en directeur-eigenaar van het architectenbureau Pouderoyen & Compagnons dat gevestigd is in de Latijnse School nabij de St. Stevenskerk in Nijmegen. Vanavond geeft hij een lezing met als titel *"Bespiegelingen rondom het kerkje van Persingen en ontwikkelingen op het gebied van monumentenzorg"*. Hij heeft vele stedenbouwkundige plannen op zijn naam staan, daarbij ook meerdere hoogwaardige en harmonischeprojecten waar stadsherstel in combinatie met restauratie hand in hand gaan.

De lezing met dia's gaat dieper in op de reconstructie van de in 1902 afgebroken "consistoriekamer" aan het kerkje van Persingen aan de Ooypolder. Het project is enkele jaren geleden afgerond, waarbij dankbaar gebruik is gemaakt van oud foto- en tekenmateriaal alsmede funderingsresten die nog aanwezig waren. Al met al is het geen eenvoudige klus geweest, maar toch een zeer geslaagd project. De heer Pouderoyen licht toe hoe het project tot stand is gekomen en welke dilemma's en problemen niet alleen in de voorbereiding maar ook in de uitvoering bovenkwamen. Het eindresultaat is op een steenworp van Nijmegen op eenvoudige wijze te bereiken en van verre zichtbaar!